

Kinnitan
Karmen Selter
Kehtna KHK direktor
/digiallkiri/

Kehtna Kutsehariduskeskuse C-kategooria mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekava

Käesolev õppekava on koostatud tuginedes järgmistele õigusaktidele:

Liiklusseadus

Autoveoseadus

Täiskasvanute koolituse seadus

MKM määrus 60 „Mootorsõidukijuhi ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekavad“,

MKM määrus 54 „Nõuded mootorsõidukijuhi koolitaja õppevahenditele, õppeväljakutele ja õppesõidukitele“

MKM määrus 50 „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele“

HTM määrus „Täienduskoolituse standard“

Õppekava nimetus: C-kategooria mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekava
Õppekavarühma nimetus: Transporditeenused
Õppekava koostamise alus: Majandus- ja kommunikatsiooniministri määruse nr 60 „Mootorsõidukijuhi ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekavad“
Koolitaja: Kehtna Kutsehariduskeskus
Eesmärk: Tulevasele veoautojuhile: <ol style="list-style-type: none">1) anda teadmised, oskused ja hoiakud liikluses käitumiseks, mis on kooskõlas C-kategooria mootorsõiduki juhile kehtestatud kvalifikatsiooninõuetega2) luua eeldused vastutustundliku liikluskäitumise, ohutu, iseseisva, teisi liiklejaid arvestava ja keskkonda säästva käitumise kujunemiseks.
Õppe sisu: Õppekava läbinu vastab mootorsõidukijuhi teadmiste, oskuste ja käitumise liiklusalastele kvalifikatsiooninõuetele, mis on esitatud MKM määruses nr 60 Lisas 9 „C-kategooria ja C1-alamkategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise õppekava“ (kliimaministri 24.07.2023 määruse nr 39 sõnastuses)
Õpiväljundid: Õpiväljundid on esitatud algjärgnevates ainekaartides iga õppekava teema kohta eraldi

<p>Koolituse liik: Kursus</p>
<p>Õpingute alustamise tingimused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) omab vähemalt pool aastat B-kategooria või üheaegselt omandatud B-kategooria ja C1-alamkategooria auto juhiluba arvestades kursusele taotluse esitamise kuupäevast 2) õppetöö alustamisel vähemalt 20,5 aastat vana 3) õppetöö alustamisel vähemalt 17,5 aastat vana, kui isik õpib „Autoveoseadusega” kehtestatud ühendatud ametikoolituse 280-tunnisel kursusel ning on antud kursuse raames läbinud juhi algastme koolituse 4) omab C-kategooria mootorsõiduki juhtimist lubava märkega kehtivat tervisetõendit.
<p>Õppevormid: Teoriaõpe, õppesõidu õpe ja iseseisev õpe.</p>
<p>Õpetajad: Mootorsõidukijuhi õpetajad vastavad mootorsõidukijuhi õpetaja kvalifikatsiooninõuetele vastavalt „Liiklusseaduse” §118 toodule</p>
<p>Õppematerjalide loend: Õppekava koostamisel kasutatud õigusaktid. MKM määrused „Liiklusmärkide ja teemärgiste tähendused ning nõuded fooridele“ ja „Mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuded ning nõuded varustusele“ Liikluskindlustuse seadus. Õppesõiduki kasutusjuhend. Teoriaõpetaja poolt ettevalmistatud esitlused. Teoria.ee keskkonna õppematerjalid elektroonilisel teooriaõppel</p>
<p>Õppeklass, õppesõiduk ja õppeväljak: Õppeklass, õppesõiduk ja õppeväljak vastavad MKM määrukses nr 54 „Nõuded mootorsõidukijuhi koolitaja õppevahenditele, õppeväljakutele ja õppesõidukitele“ esitatud nõuetele</p>
<p>Nõuded õpingute lõpetamiseks: Läbitud kohustuslikud teooria- ja õppesõidutunnid, sooritatud kooli teooria- ja sõidueksami positiivsele tulemusele (arvestatud A / mittearvestatud MA)</p>
<p>Väljastatavad dokumendid: Koolitaja väljastab õpilasele koolituskursuse läbimisel koolituskursuse tunnistuse. Koolitaja esitab elektrooniliselt kursuse läbimise andmed Transpordiametile hiljemalt järgmisel tööpäeval pärast koolituskursuse tunnistuse väljaandmist. Andmed koolituskursuse teooriaõppe läbimise kohta võib koolitaja edastada pärast teooriaõppe edukat läbimist</p>

Õppetöö korralduslikud alused:

1. Juhi ettevalmistamine toimub täiendusõppe korras liiklusteooriaõppe ja õppesõitude vormis.
2. Liiklusteooriaõppe ja õppesõidu ühe õppetunni kestus on 45 minutit. Korraga on teooria- ja sõiduõpet lubatud läbi viia kestusega kuni 90 minutit. Iga 90-minutilise ajavahemiku kohta peab õpetaja ja õpilase jaoks olema katkematu puhkepaus vähemalt 15 minutit, mille jooksul õppetegevust ei toimu.
3. Teooriaõpe toimub kontakt- ja/või elektroonilises vormis, mis määratakse enne õppetöö algust arvestades õppija soove ning koolitaja võimalusi. Iseseisev õpe on täiendav teooria õpe, mis ei kuulu kohustuslike teooria tundide hulka ning mille teemad ja mahud määrab koolitaja vajadusel.
4. Õppesõitude tundide alguse ja koha lepitab õpilane õpetajaga eelnevalt kokku õpetajale sobivaks ajaks. Õppesõidul, mis toimub koolitaja õppesõidukiga, tohib õpetaja õpetada korraga ainult ühte õpilast. Õpilasel peab kaasas olema kooli poolt väljastatud õpingukaart ja isikut tõendav dokument. Õpetaja täidab õpingukaardi asjakohaselt, sealhulgas iga õppesõidu lõpus märgib õpetaja õpingukaardile hinnangu õpilase oskuste kohta ning sissekannete õigsust kinnitavad õpilane ja õpetaja oma allkirjaga.
5. Kokkulepitud õppesõidutunnist mitteosalemisest on õpilane kohustatud teatama sõiduõpetajale vähemalt 24 tundi ette.
6. Saavutamaks paremaid õpiväljundeid on õpetajal õigus, arvestades tunni kulgu ja õpilase aktiivsust tunnis, kõrvale kalduda konkreetse tunni teemast jäädes kogu õppekavas käsitlemist leidvate teemade piiridesse tingimusel, et kogu õppekava teemad on läbitud ettenähtud mahus.
7. Kui õpilane omab C1-alamkategoria või üheaegselt omandatud B-kategoria ja C1-alamkategoria mootorsõiduki juhtimisõigust ja juhiluba, siis tema kursuse maht on vähemalt 5 õppetundi ja õppesõidus 5 õppesõidutundi. Selles mahus antavas õppes on hõlmatud õppeained, mis käsitlevad erisusi C-kategoria auto juhi ettevalmistamisel võrreldes C1-alamkategoria auto juhi ettevalmistamisega.
8. Peale kursuse edukat läbimist tekib õpilasel õigus sooritada Transpordiametis teooria- ja sõidueksam CE-kategoria mootorsõidukijuhi õiguse saamiseks.
9. Kui Transpordiametis sõidueksam kolmel järjestikul korral ebaõnnestub, tekib juhtimisõiguse taotlejal kohustus läbida jätkuõpe, mille maht on vähemalt kaks sõidutundi. Nende sõidutundide sisu määratakse riikliku sõidueksami mittesooritamise põhjustest. Jätkuõppe eesmärk on juhi süvendatud ettevalmistamine, tagamaks juhile vajalike teadmiste ja oskuste omandamise. Jätkuõppe läbimist tõendab koolitaja elektrooniliselt esitatud andmed liiklusregistris.

Õppekava struktuur ja õppe kestus

Teooriaõpe kontaktõppe vormis

Teooriaõpe			Õppesõit		
Teema nr	Teema	Tund	Teema nr	Teema	Tund

T.1	Liiklusreeglid ja käitumine liikluses	9	S.1	Sõiduki käsitsemine	1
T.2	Sõiduki tundmine	5	S.2	Sõiduki juhtimine õppeplatsil	3
T.3	Liiklusohutus	2	S.3	Sõiduki juhtimine liikluses	4
T.4	Liikluspühholoogia	2	S.4	Sõiduki juhtimine erioludes	1
T.5	Liiklusalased seaduse ja määrused	1	S.5	Sõiduuskuse kontroll	1
	Teoreetiliste teadmiste kontroll	1			
Minimaalne tundide arv		20	Minimaalne tundide arv		10
Teooria- ja sõidueksam Transpordiametis					
Juhiloa saamine					

Teooriaõpe elektroonilises õppevormis

Elektrooniline õppekeskkond: Teooria.ee õppekeskkond (väljatöötanud OÜ Teooria ja liiklusspetsialistid). Keskond sisaldab: üle 1200 teooriaküsimuse (võimalik lahendada mh. teemade kaupa, oma vigadel põhinedes jm.), videoloengud vastavalt õppekavajärgsetele teemadele, lisamaterjal- märgid, valdkonda tutvustavad ja silmaringi avardavad lisamaterjalid, „3d“ ringristmikud, õppekaardid. Lisaks vahe- ja lõpukontrollide võimalus. Suhtlusvõimalus kooliga ja teised õppekeskkonnalt seadusega nõutud lahendused.

Õppetöö maht: teooriaõpe on täies mahus (100%) elektroonilises õppe keskkonnas kokku 20 akadeemilist tundi (a 45 min)

Õppekava struktuur: teooriaõpe elektroonilises õppekeskkonnas koosneb järgmistest teemadest

Liiklusreeglid ja käitumine liikluses

Sõiduki tundmine

Liiklusohutus

Liikluspühholoogia

Liiklusalased seadused ja määrused

Iseseisev töö: koolitusel õpitu kinnistamiseks ja materjali kordamiseks võib õpilasele ette näha iseseisva töö. Õpilane teeb iseseisva töö õpetaja soovitustest lähtudes ja neile tuginedes.

Teooriaõppe lõpetamine: veebipõhise teooriaõppe läbimist kinnitab elektroonilises õppekeskkonnas Teooria.ee positiivsele tulemusele sooritatud eksam.

Õppekava koostamise alus: Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus nr 60 „Mootorsõidukijuhi ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhi ettevalmistamise õppekavad“

Teooriaõppe ainekaardid

T.1	Liiklusreeglid ja käitumine liikluses
Koht õppekavas	Liiklusreeglitele suunatud aine, teooriaõppe esimene teema
Minimaalne tundide arv	Vähemalt 9 kohustuslikku tundi
Aine läbimise eeltingimus	Läbitud B-kategooria mootorsõidukijuhi õppe teoreetiline osa
Aine lühikirjeldus	Erinevate liiklusolukordade analüüsi ja hindamise oskuse omandamine lähtuvalt liiklusreeglitest
Aine üldeesmärgid	Süvendada liiklusreeglite tundmist, kindlustamaks lugupidavat hoiakut teiste liiklejate ning looduskeskkonna suhtes. Taotleda ohutu liiklemise põhimõtete omaksvõttu. Arendada riskiteadlikkust ja arendada objektiivse enesehinnangu võimet
Õpiväljundid	<p>Pärast koolitust peab õpilane saavutama alljärgnevate teemade õpiväljundid:</p> <p>Mõisted</p> <p>Oskab selgitada järgmisi mõisteid, mis on vahetult seotud sõiduki liikumisega:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anda teed • eesõigus • peatumine • parkimine • hädapeatumine • manööver • möödasõit • pööre • ümberpõige • liiklusõnnetus <p>Oskab selgitada järgmisi mõisteid, mis ei ole vahetult seotud sõiduki liikumisega:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sõidukite kategooriad, millesse jaotatakse autod ja mootorrattad juhtimisõiguse alusel • sõiduk, mootorsõiduk, auto, mootorratas, haagis, poolhaagis, kerghaagis, autorong, ühissõiduk, jalgratas, mopeed, traktor jt liikurmasinad • autode liigitus kategooriate ja tüübi järgi

- esmane juhiloa omanik ja piiratud juhtimisõigus
- halb ja piiratud nähtavus, pimed aeg
- liikleja, juht, sõitja, jalakäija
- liikluskorraldusvahend
- tee, sõidutee, peatee, sõidurada, sõidurida, eraldusriba, kõnnitee, teepeenar, ülekäigurada, jalgrattatee
- teega külgnev ala
- asula
- tegelik mass
- tühimass
- registrimass
- teljekoormus
- valmistajakiirus

Liikluskorraldus

- teab liikluse reguleerija ja pädeva ametiisiku vastavaid õigusi ja kohustusi
- oskab selgitada pildi abil reguleerija märguandeid, nende tähendusi ja lubatud liikumissuundi nende korral
- oskab selgitada foori tulede kõiki tähendusi ja lubatud liikumissuundi nende korral

Oskab:

- selgitada kõikide liiklusmärkide ja lisateetatahlite tähendusi
- selgitada liiklusmärkide mõjupiirkondi
- selgitada joonistel teekattemärgiste ja püstmärgiste tähendust

Juhi märguanded

Suunamärguanded

Oskab:

- selgitada, kuidas anda hoiatusmärguannet suunatudega ja käega enne sõidu alustamist, pööret, ümberreastumist või ettekavatsetud peatumist
- selgitada ohete, mis võivad tekkida väär suunamärguande korral
- põhjendada, miks hoiatusmärguanne ei anna juhile eesõigust
- selgitada, millal kasutada ohutulesid ja ohukolmnurka

Pidurdamis- ja peatumismärguanne

Oskab:

- selgitada pidurdamis- ja peatumismärguande vajadust
- selgitada, kuidas piduritule(de) rikke korral seda käemärguandega asendada

Helisignaali

- oskab selgitada, millal ja kuidas tohib anda helisignaali

Valgussignaal

- oskab selgitada, millal ja kus antakse valgussignaali sõiduki põhitulede vilgutamisega

Sõiduki paiknemine

Paiknemine teel, sõiduteel, sõidurajal, sõiduraja valik

Oskab kirjeldada:

- sõiduki paiknemist asulas ja asulavälisel teel
- ristmikku ületava sõiduki paiknemist enne ristmikku, ristmikul ja pärast ristmikku
- sõiduki paiknemist enne ja pärast vasak-või tagasipööret
- otse sõitva sõiduki paiknemist
- sõiduki paiknemist enne ja pärast parempööret
- millised sõidurajad on eraldatud ühissõidukitele
- trammiteel sõitmise korda
- sõitmist sõidukireas ja sõidurajal, arvestades sõiduki laiust ja vajalikku külgvahet

Pikivahe eessõitva sõidukiga

Oskab selgitada:

- ohutu pikivahe vajadust eri liiklusoludes
- millest sõltub ohutu pikivahe

Teeandmiskohustus

Oskab kirjeldada:

- teeandmise kohustuse ja eesõiguse kasutamise omavahelist seost
- kuidas peab tegutsema juht, kellel on teeandmiskohustus
- joonise abil juhi tegutsemist seal, kus puuduvad liikluskorraldusvahendid (kehtib parema käe reegel)
- juhi tegutsemist, kui alustatakse liikumist sõidutee äärelt või teepeenralt
- juhi tegutsemist, kui sõidetakse teele teega külgnevalt alalt
- juhi tegutsemist, kui kasutatakse kiirendusrada
- juhi tegutsemist pöördel ristmikult välja sõites
- juhi tegutsemist, millega ta peab arvestama, kui ühissõiduk väljub tähistatud peatusest
- juhi tegutsemist väljasõidul peateele

Möödasõit ja vastusõitvad sõidukid

Tegutsemine möödasõidul või möödumisel

Oskab selgitada:

- möödasõidu ja möödumise erinevust
- ohutuks möödasõiduks (möödumiseks) vajalikke tingimusi

- ohte möödasõidu (möödumise) üksikutel etappidel
- vajalikke piki- ja külgaahesid
- millest sõltub möödasõidutee pikkus
- näidete varal möödasõidu- või möödumistee pikkuse muutumist sõidukite mitmesuguse sõidukiiruse ja pikkuse korral
- miks on möödasõit (möödumine) mõnedes kohtades ja olukordades keelatud

Möödasõidu keeld

Oskab selgitada, teab ohte ja keeldumisi:

- piiratud nähtavusega teelõigul
- kui tagasõitja on alustanud möödasõitu
- kui eessõitev juht annab vasaksuunamärkuande
- vastutuleva sõiduki korral, kui tegu on riskiga
- reguleerimata ülekäigurajal
- raudteeülesõidukohal ja vahetult enne seda
- ristmikul ja ristmiku vahetus läheduses sellele suubuval teel, märkida erandid, millal möödasõit on lubatud

Sõidukist möödumise keeld

Oskab põhjendada ja teab kohti, miks ja kus ning mis olukorras ei tohi eessõitvast sõidukist mööduda:

- piiratud nähtavusega teelõik, kui puudub teekattemärgistus
- reguleerimata ülekäigurajad
- aeglustusrajad, teepeenar või ühissõiduki peatuskoha teelaiend

Möödasõit või möödumine erilaadi sõidukitest

Oskab selgitada:

- ohte, mis tekivad autorongist või puksiirrongist möödasõidul (möödumisel)
- ohte, mis tekivad pikkadest ja laiadest sõidukitest möödasõidul (möödumisel)
- kuidas mööda sõita (mööduda) teetöömehaanikast
- ohte, mis tekivad möödasõidul (möödumisel) kahe rattalistest sõidukitest
- kuidas ära tunda aeglasi sõidukeid
- sõiduteel liikuvate jalakäijatega seotud ohte

Tegutsemine vastusõitva sõiduki korral

- oskab kirjeldada, kuidas sellises olukorras erisugustes tingimustes tegutseda

Sõidukiirus

Üldnõuded sõidukiiruse valiku

Oskab:

- selgitada lubatud suurima kiiruse ja oludele vastava kiiruse erinevust
- tuua näiteid ohuteguritest, mida juht peab arvestama ohutu sõidukiiruse valikul
- selgitada, miks peab sõidukiirus olema väike:
 - tihedalt asustatud piirkonnas
 - kui nähtavus on vähenenud (sõltuvalt päevaajast või ilmaoludest)
 - ristuva liikluse korral või kohtades, kus see võib esineda
 - järskudes kurvides
 - tõusuharjal ja teistes piiratud nähtavusega kohtades
 - pimestumise korral
 - vastusõitvate sõidukite korral kitsal sõiduteel
 - libedal teel
 - lähenemisel ühissõiduki peatuskohale, kus on sõidukisse sisenejaid või väljujaid
 - kui sõiduk läheneb lastele, kes on teel või selle läheduses
 - kui sõiduk läheneb loomadele
 - teetööde kohas
 - õnnetuskohast möödumisel

Kiirusepiirangud

Oskab nimetada:

- lubatavaid suurimaid sõidukiirusi asulas ja asulavälisel teel
- sõidukeid, mille lubatud suurim sõidukiirus on asulas või asulavälisel teel kehtestatud piirkiirusest väiksem

Peatumine ja parkimine

Peatumise ja parkimise üldnõuded

Oskab selgitada:

- peatumise ja parkimise üldisi nõudeid
- sõiduki paigutamisel tehtavaid vigu

Sõiduki peatamise kohad

Oskab selgitada, kus ja millisel viisil võib sõidukit peatada:

- asulas ja asulavälisel teel, ka kõnniteel või teepeenral
- sõidutee paremal või vasakul äärel
- ristmiku läheduses
- ülekäiguraja ja jalgrattatee läheduses
- raudtee või trammiteega ristumise koha läheduses
- tõusuharja või kurvi läheduses
- teega külgneva ala sisse-või väljasõidukoha läheduses
- ühissõidukipeatuse läheduses
- haljasala läheduses
- liiklusmärgi või foori läheduses
- teekattemärgise läheduses

Sõiduki parkimiskohad

Oskab selgitada, kus ja millisel viisil võib sõidukit parkida:

- ristmikul
- raudtee või trammiteega ristumise kohas

- ühissõidukipeatuses
- teega külgneva ala sisse- või väljasõidukohas
- tähistatud parkimiskohal
- teekattemärgistusel
- peateel
- aeglustus- ja kiirendusraja läheduses
- kõnniteel või teepeenral

Oskab selgitada:

- kes võib kasutada parkimiskohti, mis on tähistatud lisateatetahvliga „Puudega inimese sõiduk“ või teekattemärgisega „Puudega inimese sõiduki parkimiskoht“
- abinõusid, mida peab rakendama, kui sõiduk jäetakse peatuma või parkima
- kohustusi või abinõusid, mida juht peab kasutusele võtma, kui tekib hädapeatumise vajadus
- kuidas toimida valvega parkla kasutamisel

Erilist tähelepanu nõudvad olukorrad

Oskab selgitada:

- ohte, mis tekivad pööretel, tagurdamisel või ümberreastumisel
- silmsideme loomise vajadust teise liiklejaga oma kavatsuse selgitamiseks ja teise liikleja kavatsuse mõistmiseks
- võimalikke märguandeid, et teatada oma kavatsusest ja teise liikleja kavatsuse mõistmise

Vähekaitstud liiklejad

Oskab selgitada:

- miks on jalakäijad, lapsed, vanurid, puuetega inimesed, jalgratturid ja mopeedijuhid teistest vähem kaitstud liiklejad
- miks on lastel probleeme ohutu käitumisega liikluses
- kuidas liikluskeskkond laste ohutust mitmel moel mõjutab
- joonise abil laste võimalikke tegevusi liikluses
- erilisi ohte sõidu alustamisel, pööretel ja tagurdamisel, kui läheduses on lapsi
- kuidas juht võiks ette näha olukordi ülekäigurajal või jalgrattateel
- milline on ohutu sõit ülekäiguraja ja jalgrattatee ületamisel mitmesuguse liiklustiheduse korral
- probleeme, mis halvendavad vanurite ja nägemis-, kuulmis-, liikumis- ning vaimupuudega inimeste liikumisvõimalusi
- milline on ohutu sõit möödumisel vähekaitstud liiklejatest
- juhi kohustusi sõiduteel vastutulevate jalakäijate ning jalgratturite või mopeedijuhtidega kohtumisel
- juhi kohustusi sõitmisel kõnniteele või teepeenrale, kui seal on teisi liiklejad

- juhi kohustusi ühissõidukisse sisenejate ja sellest väljujate suhtes

Liiklus ristumisel raudtee või trammiteega Ohutusseadmed, liiklusmärgid ja teemärgised

Oskab:

- näidata ja kirjeldada neid ohutusseadmeid ja liikluskorraldusvahendeid, mis võivad olla tee ja rööbastee ristumise kohal
- selgitada ohte, mis võivad tekkida, kui ohutusseadmed ei tööta või asjakohased liikluskorraldusvahendid puuduvad

Rööbastee ületamine

Oskab selgitada:

- kuidas jaotada tähelepanu, kui juht läheneb raudteele või trammiteele
- kasutatavate liikluskorraldusvahendite tähendusi
- kasutatavate märguvalgustite ja fooride tähendusi
- tegureid, mis mõjutavad kiirusevalikut lähenemisel raudteele või trammiteele
- käitumist eri ristumiskohtade ületamisel
- näidata kohti, kus tuleb seisma jääda lähenevale raudteesõidukile tee andmiseks, kui on olemas tõkkepuu, ja siis, kui seda ei ole
- juhi tegevust hädapeatuse korral raudteeülesõidukohal või trammiteel

Valgustusseadmete kasutamine

Oskab selgitada:

- tulede kasutamise nõudeid mitmesugustes tee- ja ilmaoludes
- tulede ebaõige kasutamise ohtlikke tagajärgi

Mootorsõiduki pukseerimine

Oskab selgitada:

- pukseerimise mooduseid ja tingimusi
- pukseeriva sõiduki ja selle juhinõudeid
- pukseeritava sõiduki ja selle juhinõudeid
- ühenduslüli nõudeid
- pukseerimisel osalevate juhtide kohustusi ja omavahelisi kokkulepitud märguandeid
- millistel juhtudel on pukseerimine keelatud
- tuua näiteid ohtudest, mis on seotud pukseerimisega

Autorongiga sõitmine

Tunneb:

- tundma autorongi tähistamist ja sellega sõitmise iseärasusi ning oskama tuua näiteid ohtudest, mis tekivad autorongiga sõitmisel

Liiklus õuealal

Oskab põhjendada:

- õuealal kehtivaid juhi ja jalakäija kohustusi
- kehtestatud piiranguid ja nende vajadust

Liiklus kiirteel

	<p>Oskab selgitada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiirteele sõitmise iseärasusi võrreldes muu maanteeliiklusega • kiirteel liiklemise iseärasusi võrreldes muu maanteeliiklusega • kiirteel liiklejatele kehtestatud keelde <p>Liiklus muutsuunaliiklusega teel</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab selgitada muutsuunaliiklusega teel sõitmise iseärasusi <p>Sõit tunnelis</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab selgitada tunnelis sõitmise, peatumise ja parkimise ning valgustusseadmete kasutamise nõudeid <p>Sõit jääteel</p> <p>Teab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehtestatud sõidukorda • ohutut kiirust ja pikivahet • ohutusnõudeid sõidul jääteel üle veekogu <p>Sõit sadamates</p> <p>Tunneb:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehtestatud sõidukorda sadamates ja parvlaevade ületuskohtades • ohutusnõudeid parvlaevadel <p>Piiripunktide läbimine</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb autoga piiripunktide läbimise korda
Õppimise korralduslikud alused, tegevused ja meetodid õpiväljundite saavutamiseks	Teema omandamiseks kasutatakse õppijat toetavaid erinevaid aktiivõppe meetodeid ja/või praktikume, millede abil kujundatakse õppija õppimise oskust, analüüsi-ja refleksiooni võimet ning iseseisvat mõtlemist
Hindamismeetodid ja -kriteeriumid	Suuline küsitlus või kirjalik test
Iseseisva töö sisu	Läbi töötada teemaga seotud õigusaktid
Kohustuslik kirjandus	Teemakohased materjalid

T.2	Sõiduki tundmine
Koht õppekavas	Sõiduki tehnilisele ehitusele suunatud aine, teooriaõppe teine teema
Minimaalne tundide arv	Vähemalt 5 kohustuslikku tundi
Aine läbimise eeltingimus	Läbitud B-kategooria mootorsõidukijuhi õppe teoreetiline osa
Aine lühikirjeldus	Sõidukite liigitus ja jaotus kategooriatesse. Sõiduki seadmete ja süsteemide otstarve, kontrollimine, hooldus ja tehnoseisund.

Aine üldeesmärgid	Sõidukite ja tema seadmete ning süsteemide tehnilise ehituse tundmise, kontrollimise ja tehnohoolduse abil ohutu liikluse kujundamine ja loomine
Õpiväljundid	<p>Pärast koolitust peab õpilane saavutama alljärgnevate teemade õpiväljundid:</p> <p>Üldpõhimõtted</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • näidata sõiduki põhiosi: <ul style="list-style-type: none"> - šassii - mootor - toitesüsteem - elektriseadmed - jõuülekanne - rool - pidurid - rattad - lisaseadmed - turvavarustus • käsiraamatu abil selgitada sõiduki neid tehnilisi andmeid, mis on vajalikud sõiduki kasutamisel • leida registreerimistunnistusest sõiduki põhiandmeid • selgitada, kuidas sõiduki korrapärane kontroll ja hooldus võivad vähendada kütusekulu ja keskkonakahjulikku mõju • selgitada kütuse, õlide ja sõidukipuhastus- ning hooldusvahendite mõju keskkonnale <p>Mootor</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitada mootori mehhanismide ja süsteemide vastastikust koostööd • tuua näiteid olukordadest, kus esineb vingugaasimürgistuse oht • tuua näiteid sellest, kuidas avastada puudusi väljalaskesüsteemis • selgitada õlitussüsteemi hooldust • selgitada jahutussüsteemi hooldust • kirjeldada külma ja sooja mootori käivitamise erisusi • kirjeldada käivitussoojendi töö põhimõtet • kirjeldada tühikäigul töötamist • kirjeldada müra tekkimise põhjusi • kirjeldada keskkonakahjulikku mõju <p>Toitesüsteem</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitada kütuseliike ja ohutusnõudeid kütuse kasutamisel • joonise abil selgitada toitesüsteemide üldehitust ja otstarvet • selgitada mootori heitgaaside koostisele esitatud nõudeid ja nende gaaside mõju tervisele

- selgitada mitmesuguse pihustusvaliteediga diislikütuse heitgaaside mõju keskkonnale
- selgitada diislikütuse valikut vastavalt aastaajale

Elektriseadmed

Oskab:

- näidata joonisel generaatori, generaatoririhma, aku, kaitsmete ja mõõdikute asukohta ning kirjeldada nende otstarvet
- selgitada aku ebaõige käsitlemise tagajärgi
- kirjeldada, kuidas kontrollitakse aku vedelikutaset
- näidata valgustus- ja signalisatsiooniseadmete asukohti, otstarvet, kasutamist ja hooldust
- näidata auto ja haagise vahelisi elektriühendusi

Jõuülekanne

Oskab:

- selgitada jõuülekannete skeeme
- näidata joonisel jõuülekanne agregaatide asukohta ja kirjeldada nende otstarvet
- selgitada jõuülekanne liiklusohutlikke rikkeid

Rool

Oskab:

- selgitada rooli ülesannet, ehitust ja võimalikke rikkeid
- selgitada võimendiga rooli tööpõhimõtet
- selgitada roolivõimendi rikete võimalikke tagajärgi
- selgitada ohte roolivõimendiga auto pukseerimisel
- kirjeldada rooliajami liiklusohutlikke rikkeid
- selgitada esirataste vale seade tagajärgi

Pidurid

Oskab:

- selgitada piduriajamite ja -mehhanismide ehitust ning võimalikke rikkeid
- selgitada õhkpiduri tööpõhimõtet
- selgitada, kuidas leida pidurite rikkeid
- selgitada mitmesuguste külmumistõrjukite otstarvet
- selgitada eri liiki abipidurite (näiteks mootoripiduri) tööpõhimõtet
- selgitada mitteblokeeruva piduri (ABS) iseärasusi
- selgitada ohte, mis võivad tekkida õhkpiduriga sõiduki pukseerimisel
- selgitada mitmesuguste haagistel kasutatavate pidurisüsteemide tööpõhimõtteid

Rattad

Oskab:

- selgitada eri rehvitüüpide omadusi ja tähistust
- selgitada rehvi ebaõiget kulumist ja selle põhjusi
- selgitada naastrehvi kasutamise eeskirju ja nõudeid
- selgitada vale rehvirõhu tagajärgi
- selgitada tagajärgi, mis võivad tekkida, kui rattad on tasakaalustamata

- selgitada ohte, mis tekivad nõrgalt kinnitatud rattapoltide-mutrite puhul ning siis, kui paarisrataste vahele on kinni kiilunud võõrkeha
- nimetada rataste nõrga kinnituse tundemärke
- selgitada sõiduviisi mõju rehvide kulumisele
- selgitada eri rehvitüüpide valiku aluseid

Sõiduki sõidutehnilised omadused

Oskab kirjeldada, kuidas mõjutavad auto sõidu- ja keskkonnaomadusi:

- veotelgede arv ja paigutus autol
- massijaotus
- diferentsiaali lukustumine või lukustamisvõimalus
- veos (ka vedelik paakautos)
- üle- ja alajuhitavus
- tuul
- sõiduki gabariidi väljaulatuvad osad
- rehvid ja rehvirõhk

Sõiduki erivarustus

Oskab selgitada, milline otstarve on sõiduki erivarustusel:

- sõidumeerikul
- mitmesugustel haakeseadmetel
- kabiinil ja veokastil (furgoonil)
- kastikallutil
- vahetuskerel
- luuktõstukil
- varuratta kinnitusel

Sõiduki veos

Teab, kuidas nõuetekohaselt koostada ja kinnitada koormat ning katta seda nii, et koorem:

- poleks ohtlik kaasliiklejatele
- ei piiraks juhi vaatevälja
- ei varjaks sõiduki tulesid
- ei varjaks numbri- ega tunnusmärke
- ei suurendaks oluliselt kütusekulu
- ei saastaks keskkonda

Teab:

- eri liiki (tükki-, puiste-, vedelik, suure-ja/või raskeveoste) veoste ning ohtlike veoste veo põhinõudeid

Sõiduki registreerimine

- oskab tuua näiteid sõiduki registreerimisest ja ehituslike muudatuste vormistamisest Transpordiametis

Säästlik sõit

Oskab selgitada:

- kuidas sõidustiil mõjutab kütusekulu
- välistegureid, mis võivad mõjutada kütusekulu
- seost kütusekulu ning tee- ja ilmaolude vahel
- kuidas tehnohooldus ja kontroll mõjutavad säästlikku sõitu ja keskkonda

	<p>Sõiduki mõju keskkonnale</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitada, kuidas kütuste heitgaasid ja koostis mõjutavad keskkonda • selgitada võimalusi vähendada heitgaasi kahjulikku mõju keskkonnale • tuua näiteid mitmesugustest ainetest heitgaasis ja nende mõjust inimesele ning keskkonnale • näidata linnaliikluse osa õhusaastes • selgitada, kuidas tuleb sõidukit kasutada, et ei tekiks üleliigset müra ja heitgaase • selgitada, mis võib põhjustada diiselmootori heitgaasi suurt suitsusust.
Õppimise korralduslikud alused, tegevused ja meetodid õpiväljundite saavutamiseks	Teema omandamiseks kasutatakse õppijat toetavaid erinevaid aktiivõppe meetodeid ja/või praktikume, millede abil kujundatakse õppija õppimise oskust, analüüsivõimet ning iseseisvat mõtlemist
Hindamismeetodid ja -kriteeriumid	Suuline küsitlus või kirjalik test
Iseseisva töö sisu	Läbi töötada temaga seotud õigusaktid
Kohustuslik kirjandus	Teemakohased materjalid

T.3	Liiklusohutus
Koht õppekavas	Ohutu liikluse nõuded, teooriaõppe kolmas teema
Minimaalne tundide arv	Vähemalt 2 kohustuslikku tundi
Aine läbimise eeltingimus	Läbitud B-kategooria mootorsõidukijuhi õppe teoreetiline osa
Aine lühikirjeldus	Ohutunnetuse riski vältimine
Aine üldeesmärgid	Ohuolukordade tekitamine ja nendesse sattumine. Ohuolukorrast võimalikult ohutult väljumine
Õpiväljundid	<p>Pärast koolitust peab õpilane saavutama alljärgnevate teemade õpiväljundid:</p> <p>Ohuolukorra ettenägemine</p> <p>Oskab ette näha ohuolukordi ja tundma nende tekke põhjusi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • juhte, kellel puudub tähelepanelik hoiak teiste liiklejate suhtes • väheste kogemustega juhte • vähekaitstud liiklejaid • liiklejaid, kelle liikumisvõime on mingil moel piiratud • mõnede autode ja autorongi juhtimise ning liikumise eripära

- sõitu eriviisil koormatud sõidukitega
- sõitu vahelduvates tee- ja ilmaoludes
- sõitu vahelduvalt valge ja pimedal ajal
- loomade teele ilmumist

Olukorra hindamine

Oskab:

- hinnata ohu võimalikku iseloomu
- kirjeldada ohutuid juhtimisvõtteid ohuolukordades
- arvestada liiklejate võimalikke liiklusreeglite sätete tõlgendusi kujutatud olukorras

Liiklusõnnetused ja kahjustused

Oskab kirjeldada liiklusõnnetusi, mis võivad tekkida:

- teelt välja sõitmisel
- kaldumisel vastassuunavööndisse
- manöövri sooritamisel, kui pole antud nõuetekohast suunamärguannet
- pöörde sooritamisel arvestamata õiget paiknemist
- vasak- või tagasipöörde sooritamisel arvestamata taganttulevat sõidukit
- vasak- või tagasipöörde sooritamisel arvestamata vastutulevat sõidukit
- kokkupõrkel vastutuleva sõidukiga, mis on vasakpöördel
- samaliigiliste teedega ristmiku ületamisel
- kõrvalteel peateele sõitmisel
- sõitmisel peateel, jälgimata teeandmiskohustuse täitmist
- reguleeritava ristmiku ületamisel
- möödasõidul ühest sõidukist
- möödasõidul mitmest sõidukist
- reguleerimata ülekäigurajal (otsasõit jalakäijale)
- reguleeritaval ülekäigurajal (otsasõit jalakäijale)
- ristmikult välja sõites (otsasõit jalakäijale)
- jalgrattatee ületamisel
- möödumisel ühissõidukipeatuses seisvast bussist või trollist
- möödumisel trammipeatusest ja seal seisvast trammist
- kui tee on halvasti valgustatud
- sõitmisel piiratud või halva nähtavuse tingimustes
- ulukite ilmumisel teele
- tuule mõjul liikuvale sõidukile

Õnnetuste ja kahjustuste omavahelised seosed

Peab teadma järgmisi õnnetuse liike

- varalise kahjuga lõppevad õnnetused
- inimvigastusega lõppevad õnnetused
- surmaga lõppevad õnnetused

Õnnetuste põhjused

Oskab ohuolukorda kujutava joonise abil või tegeliku õnnetuse käigu kirjeldamisega selgitada tõenäolisi tegureid, mis võisid mõjutada õnnetuse:

	<ul style="list-style-type: none"> • teket (nt alkoholi või narkootiliste ainete kasutamine) • kulgu • tagajärgi <p>Oskab tuua näiteid, kus juht peab tegutsema</p> <ul style="list-style-type: none"> • ajapuuduses • teabepuuduses • kui ta ei saa hinnata oma võimeid õigesti <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ette näha tekkivaid ohuolukordi <p>Oskab selgitada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • juhi psüühikaga seotud tegureid, mis võivad muuta liiklusolukorra keerukust <p>Liiklusreeglid ja eetikanõuded</p> <p>Oskab selgitada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • miks liiklus peab olema reeglistatud • miks inimesed ei järgi alati liiklusreegleid • miks inimesed ei arvesta alati keskkonnakaitsenõudeid • liikluskultuuri alust – vastutustunnet <p>Ohutegurid pukseerimisel</p> <p>Teab, millal tohib pukseerida:</p> <ul style="list-style-type: none"> • painduva ühenduslüluga • jäiga (varda- või kolmnurgakujulise) ühenduslüluga • osaliselt toetatuna <p>Teab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ühenduslülili kohta esitatavaid nõudeid (tähistus, pikkus) • lubatud suurimat kiirust • ühenduslülilist tingitud õigeid pukseerimisvõtteid • pukseeriva ja pukseeritava sõiduki juhtide vaheliste leppemärguannete vajadust ja sisu <p>Autojuhi töö- ja puhkeaeg</p> <ul style="list-style-type: none"> • peab tundma töö- ja puhkeaja kohta käivate õigusaktide põhilisi sätteid
Õppimise korralduslikud alused, tegevused ja meetodid õpiväljundite saavutamiseks	Teema omandamiseks kasutatakse õppijat toetavaid erinevaid aktiivõppe meetodeid ja praktikume, millede abil kujundatakse õppija õppimise oskust, analüüsivõimet ning iseseisvat mõtlemist
Hindamismeetodid ja -kriteeriumid	Suuline küsitlus või kirjalik test
Iseseisva töö sisu	Läbi töötada teemaga seotud õigusaktid
Kohustuslik kirjandus	Teemakohased materjalid

T.4	Liikluspsühholoogia
Koht õppekavas	Liikluspsühholoogia teadmiste laiendamine ja rakendamine liiklusohutuse tagamiseks, teooriaõppe neljas teema
Minimaalne tundide arv	Vähemalt 2 kohustuslikku tundi
Aine läbimise eeltingimus	Läbitud B-kategooria mootorsõidukijuhi õppe teoreetiline osa
Aine lühikirjeldus	Lugupidav hoiak teiste liiklejate ja looduskeskkonna suhtes. Liikluskultuuri arendamine
Aine üldeesmärgid	Lugupidava hoiakute kujundamine teiste liiklejate ja looduskeskkonna suhtes. Oskus hinnata ja endas arendada liikluskultuuri (olukorra ettenägemise võimet, arukust, otsustus- ja vastutusvõimet)
Õpiväljundid	<p>Pärast koolitust peab õpilane saavutama alljärgnevate teemade õpiväljundid:</p> <p>Üldmõisted ja juhi tegutsemise skeem Oskab selgitada:</p> <ul style="list-style-type: none"> vajadust ette näha olukorda, kuhu ta võib sattuda, ja teada, kuidas selles tegutseda eksliku käitumise tulemusel tekkida võivaid võimalikke liiklusõnnetusi inimese psühhofüsioloogilisi omadusi juhi tegutsemise skeemi (ärrituse mõju meeleorganile, juhi reageerimisaeg ja reaktsioon) juhi töös esmatähtsaid psüühilisi protsesse – mõtlemist ja tähelepanu jaotamise võimet <p>Inimese psühhofüsioloogilised omadused Oskab selgitada:</p> <ul style="list-style-type: none"> reageerimise tähtsust, seda eriti ajapuuduses reageerimisaja pikkust sõltuvalt juhi tervisest, väsimusest, joobeseisundist, emotsionaalsusest ja teistest teguritest reageerimisajal läbitavat teepikkust (km/h ja m/s kohta) ärrituse mõju silmadele vaatevälja piiratust vaatevälja sõltuvust sõidukiiruse muutumisest nägemisteravuse erinevust vaatevälja eri osades kontrastsuse (objekti taustast erinevuse) mõju silmade pimedusega kohanemise aega silmade valgusega kohanemise aega nägemisteravuse sõltuvust east nägemisillusioonide tekke põhjusi vastuliikuva sõiduki kauguse hindamisel tehtavaid vigu kauguse hindamisel tehtavaid vigu udus vastu liikuva sõiduki kiiruse hindamisel tehtavaid vigu

- kuidas mingile esemele kinnistunud pilk mõjutab sõidujoont
- tähelepanu jaotuvust, ümberlülitust ja hajuvust

Oskab:

- nimetada neid meeleorganeid, mis on juhi töös seotud kuulmis-, haistmis-, puute-ning liikumistajuga

Näidete varal oskab selgitada tundeelamuste (emotsionaalsuse) mõju:

- mõtlemisvõimele, tähelepanule ja reageerimisajale
- ümbritsevale tegelikkusele ja iseendale
- tundepinge (stressi) kasvule (erutus, ärritus, mure, tervislik seisund ja teised halva meeolu kaasmõjurid)
- liiklusohu suurenemisele

Tegurid, mis mõjutavad liiklusohutust

Oskab selgitada:

- tegureid, mis mõjutavad juhi reageerimisajaga ja sellest sõltuvalt reageerimismaad
- tegureid, mis mõjutavad sõiduki peatumismaa pikkust, sealhulgas pidurite rakendusmaad (-aega), aeglustusmaad ja pidurdusmaad
- kuidas sõidukiiruse kasv mõjutab aeglustusmaad pikkust
- pilgu ümbersuunamiseks kuluvat aega
- sõiduki sise- ja välispeeglite kasutamiseks kuluvat aega
- tasa- ja kumerpeeglist paistva eseme nähtava kauguse erinevust

Näidete varal oskab selgitada:

- kuidas juht saab vältida ohuolukorda sattumist ja sõita kaitslikult

Erilised isikuomadused

Oskab selgitada:

- miks ohtliku iseloomuga käitumisviisideks on agressiivsus, impulsiivsus, ameti- või isikupositsiooni rõhutamine
- võimalikke pingesidemeid liikluses, pingeseisundi mõistet ja olemust ning pinge mõju liiklusohutusele

Juhi valmisolek liikluses osalemiseks

Oskab selgitada:

- teatava intellektuaalse ja emotsionaalse taseme saavutamise vajadust, vastamaks hea käitumise nõuetele
- vajadust tunda juhi kutse-eetikat (kutsekohustust, kutseau)
- reaalsustaju vajadust
- enesekriitilisuse vajadust
- vastutustunde vajadust
- noorte mees- ja naisjuhtide selliseid erinevusi oma võimete hindamisel ja rakendamisel, mis võivad olla põhjustatud rühma iseärasustest

	<p>Sotsiaalsed tegurid</p> <p>Oskab oskama kirjeldada ohte, mis tekivad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liiklusreeglite nõuete mittetäitmisest • ühe ja sama liiklusnõude erinevast tõlgendamisest keskkonna mitteametamisest <p>Oskab kirjeldada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mis on grupisurve (kaasliiklejate käitumismalli omaksvõtmine) ja millest tekib grupisurvega kaasaminek • negatiivse grupisurve eeldusi liiklusõnnetusteks • isiksuseomadusi, mis võimaldavad kergesti alluda grupisurvele • isiksuseomadusi, mis ei lase alluda grupisurvele • eeskujulikkude käitumist, mis avaldab teistele head mõju <p>Tegutsemisvõimet vähendavad tegurid</p> <p>Oskab selgitada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuidas isiklikud motiivid ja varasemad kogemused mõjutavad juhi käitumist • väsimuse tunnuseid • väsimuse mõju liiklusohutusele • väsimuse mõju nägemisele • väsimuse mõju liigutuste koordineerimisele • väsimuse mõju enesehinnangule • milline on alkoholi ja narkootiliste ainete mõju tajule • millest sõltub alkoholi põlemise aeg organismis ning millal tohib pärast alkoholi tarvitamist juhtida sõidukit • ohte, mis tekivad, kui sõidukit juhitakse alkoholi- või narkojoobes • tagajärgi, mis võivad tekkida liikluses, kui sõidetakse alkoholi- või narkojoobes või teatud ravimite mõju all • ohte, mis võivad tekkida mobiiltelefoni kasutamisel sõidu ajal
Õppimise korralduslikud alused, tegevused ja meetodid õpiväljundite saavutamiseks	Teema omandamiseks kasutatakse õppijat toetavaid erinevaid aktiivõppe meetodeid ja/või praktikume, millede abil kujundatakse õppija õppimise oskust, analüüsivõimet ning iseseisvat mõtlemist
Hindamismeetodid ja -kriteeriumid	Suuline küsitlus või kirjalik test
Iseseisva töö sisu	Läbi töötada teemaga seotud õigusaktid
Kohustuslik kirjandus	Teemakohased materjalid

T.5	Liiklusalased seadused ja määrused
Koht õppekavas	Liiklusohutude ennetamine ja keskkonda säästvad hoiakud, teooriaõppe viies teema
Minimaalne tundide arv	Vähemalt 1 kohustuslik tund
Aine läbimise eeltingimus	Läbitud B-kategooria mootorsõidukijuhi õppe teoreetiline osa
Aine lühikirjeldus	Juhi ohtude ennetamine ja seeläbi keskkonna säästmine
Aine üldeesmärgid	Ohtude ennetamine ja keskkonna sääst
Õpiväljundid	Pärast koolitust õpilane teab: <ul style="list-style-type: none"> • õppesõidu kohta kehtestatud nõudeid • eritalituse sõiduki tunnuseid ja nende sõidukite erimärguannetest (sinise, punase ja kollase vilkuriga) tulenevaid kohustusi teistele liiklejatele • jalgratturile ja mopeedijuhile kehtestatud nõudeid • loomveoki, looma ja käsikäru liiklejale kehtestatud nõudeid • kuidas peab juht tegutsema liiklusõnnetuse korral • liikluseadusest tulenevaid liiklejate kohustusi ja õigusi • milline on liikluskindlustuse süsteem ja kuidas sõlmitakse kindlustuslepinguid • juhi vastutust liiklusalaste rikkumiste korral ja rikkumiste menetlemine • sõiduki registreerimise korda • tehnoülevaatusel sõiduki kohta esitatavaid nõudeid • nõuded mootorsõiduki (autorongi) tehnoseisundi ja varustuse kohta • nõudeid sõiduki, veose ja sõitjate kohta • nõudeid suur- ja/või raskeveose veol • nõudeid sõiduki ja juhi suhtes, kui sõidetakse välismaale • autojuhi ametikoolituse üldisi aluseid
Õppimise korralduslikud alused, tegevused ja meetodid õpiväljundite saavutamiseks	Teema omandamiseks kasutatakse õppijat toetavaid erinevaid aktiivõppe meetodeid ja/või praktikume, millede abil kujundatakse õppija õppimise oskust, analüüsivõimet ning iseseisvat mõtlemist
Hindamismeetodid ja -kriteeriumid	Suuline küsitlus või kirjalik test
Iseseisva töö sisu	Läbi töötada teemaga seotud õigusaktid
Kohustuslik kirjandus	Teemakohased materjalid ja õigusaktid

T.6	Teoreetiliste teadmiste kontroll
Koht õppekavas	Aine on õppekava teooriaõppe viimane osa
Tundide arv	1 õppetund, millest maksimaalselt 35 minutit kontrolli sooritamiseks õpilase poolt
Aine läbimise eeltingimus	Teoreetiliste teadmiste kontrollimisele pääsemise eeldused: <ul style="list-style-type: none"> • läbitud teooriaõppe kõik ained; • vajadusel on sooritatud ainesisesed suulised küsitlused; • teostatud iseseisvad tööd
Aine lühikirjeldus	Pärast kõikide õppeainete läbimist tuleb õpilasel sooritada teoreetiliste teadmiste kontroll, mis koosneb valikvastustega küsimustest kogu teoriakursuse vältel läbitud ainete kohta
Aine üldeesmärk	Kontroll peab selgitama õpilase teadmiste, oskuste, käitumise ja hoiakute vastavuse C-kategooria mootorsõidukijuhi kvalifikatsiooninõuetele.
Õpiväljundid	Pärast koolitust õpilane oskab lahendada probleemülesandeid ja liikluste tuginedes liiklusalasele seadusandlusele ja liiklusohutusega seonduvale
Kontrollimise korralduslik alus	MKM määruse nr 50 Lisa 2 „Teooriaeksami temaatika ja vastamise piirang ning eksamiküsimuste arv ja temaatika“ (majandus- ja taristuministri 8.01.2020 määruse nr 1 sõnastuses)
Hindamise meetodid ja -kriteeriumid	<ul style="list-style-type: none"> • Kontroll koosneb kolmekümneviie valikvastustega küsimusest, millest kaksteist küsimust on liiklusohutusest. • Õpilane peab vastama kõikidele küsimustele. Ainult üks vastusevariant on õige. • Küsimus loetakse valesti vastatuks, kui vastusevariant on vale või küsimusele on jäetud vastamata. • Kontrolli sooritamise maksimaalne aeg on 35 minutit. • Kontroll loetakse edukalt sooritatuks kui õpilane vastab valesti maksimaalselt viiele küsimusel, millest ainult üks valesti vastatud küsimus tohib olla liiklusohutusest. • Kontrolli tulemusest antakse õpilasele teada vahetult peale kontrolli sooritamist.
Iseseisva töö sisu	Tutvuda MKM määrusega nr 50 ja Transpordiameti kodulehel seonduvaga. Lahendada liikluste.
Kohustuslik kirjandus	Teemakohased testid

Sõiduõppe ainekaardid

S.1	Sõiduki käsitlemine
Koht õppekavas	Sõiduõppe esimene teema
Teema maht	1 sõidutund
Kohustuslike sõidutundide arv	Vähemalt 1 sõidutund. Kui õpilane saavutab õpiväljundid väiksema ajaga, viib sõiduõpetaja kulutamata aja üle kanda teiste teemade läbimiseks, väljaarvatud teemasse „Sõiduuskuse kontroll“
Aine läbimise eeltingimus	Tutvuda Majandus-ja kommunikatsiooniministri määrus nr 50 1.06.2011. a „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele“
Aine lühikirjeldus	Koolitus viiakse läbi muuks liikluseks suletud õppesõiduväljakul. Omandatakse oskus kontrollida sõiduki vastavust tehnonõuetele, omandatakse ohutud juhtimisvõtted sõidukiga kohustuslike harjutuste sooritamiseks
Aine üldeesmärgid	Lua eeldused enne sõidu alustamist enda ja teiste liiklejate ohutuse tagamiseks vajalike oskuste kujunemiseks. Lua eeldused ohutute juhtimisvõtetega etteantud harjutuste sooritamiseks piiratud aja ja ruumi tingimustes.
Õpiväljundid	Pärast koolitust peab õpilane saavutama alljärgnevate teemade õpiväljundid: Sõiduki seadmete otstarve ja hooldus Oskab: <ul style="list-style-type: none"> • lihtsa kontrollimise teel kindlaks teha vigu ja kulumist järgmistel sõiduki seadmetel: <ul style="list-style-type: none"> - sõidu- ja seisupidur - mootori- ja abipidur - rool - rattad - jõuülekanne - diferentsiaalilukusti - põhilised elektriseadmed (valgustus- ja signalisatsiooniseadmed) - väljalaske- ja heitgaasi kahjustamissüsteem - poripõlled - tahavaatepeeglid - haakeseadmed, haagised ja poolhaagised - kallutus-ja lukustusseadmed. • kontrollida pidurajami tihedust ja pidurimehhanismi korrasolekut, vabastada pingest piduri vedruakut

	<ul style="list-style-type: none"> • vahetada lampe, kaitsmeid ja rattaid. • kontrollida järgmiste vedelike taset ja vajaduse korral neid lisada: <ul style="list-style-type: none"> - kütus - mootoriõli - pidurivedelik ja külmumistõrjuki vedelik - akuvedelik - jahutusvedelik - klaasipesuvedelik - rooliõli <p>Sõiduki ohutuse kontroll</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrollida järgmiste seadmete ja veose vastavust esitatavatele nõuetele: <ul style="list-style-type: none"> - pidurid - rattad - rool - valgustusseadmed - märgutuled - helisignaalseade - klaasipuhastid - poripõlled - tahavaatepeeglid - haakesead - autorongi piduri- ja elektriühendused - veose paigutus ja kinnitus • otsustada, kas haagist tohib vedukiga ühendada • otsustada, kas on vaja puhastada laternaid, aknaid ja numbrimärke
Iseseisev töö	Vähemalt ühe sõiduki kasutusjuhendiga tutvumine.
Õpetamise meetodid ja õpiväljundite saavutamise kontrollimine ja hindamine	Õppimine toimub õpilast aktiveeriva vestluse vormis, kus õpetaja ülesandeks on selgitada ja esitada suunavaid küsimusi. Õpilasel on võimalus peegeldada oma varasemaid teadmisi ja kogemusi. Õpilane oskab analüüsida ja siduda varasemaid teadmisi uute teadmistega ning kogemustega. Õpiväljundite saavutamise kontrollimine toimub sõiduõpetaja ja õpilase poolt ühise analüüsi tulemusena.

S.2	Sõiduki juhtimine õppeplatsil
Koht õppekavas	Sõiduõppe teine teema
Teema maht	3 sõidutundi
Kohustuslike sõidutundide arv	Vähemalt 1 sõidutund. Kui õpilane saavutab õpiväljundid vähema tundide arvuga, viib sõiduõpetaja läbimata tunnid üle

	teiste teemade läbimiseks, väljaarvatud teemasse „Sõiduuskuse kontroll“
Aine läbimise eeltingimus	Tutvuda Majandus-ja kommunikatsiooniministri määrus nr 50 1.06.2011. a „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele” (majandus- ja taristuministri 8.01.2020 määruse nr 1 sõnastuses) nõuetega
Aine lühikirjeldus	Koolitus viiakse läbi muuks liikluseks suletud õppesõiduväljakul. Omandatakse oskus kontrollida sõiduki vastavust tehnonõuetele, omandatakse ohutud juhtimisvõtted sõidukiga kohustuslike harjutuste sooritamiseks
Aine üldeesmärgid	Lua eeldused enne sõidu alustamist enda ja teiste liiklejate ohutuse tagamiseks vajalike oskuste kujunemiseks. Lua eeldused ohutute juhtimisvõtetega etteantud harjutuste sooritamiseks piiratud aja ja ruumi tingimustes.
Õpiväljundid	<p>Pärast koolitust peab õpilane saavutama alljärgnevate teemade õpiväljundid:</p> <p>Sõiduasend Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrollida uste suletust • kasutada juhiistme ja rooliasendi reguleerimisvõimalusi parima sõiduasendi saavutamiseks <p>Juhtimis-ja kontrollseadmed Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutada kõiki juhtseadiseid • jälgida kõiki kontrollseadmeid <p>Tahavaatepeeglid Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reguleerida kõiki tahavaatepeegleid saavutamaks õiget vaatevälja sõiduasendis • kontrollida vaatevälja ja pimedat ala peapööramisega <p>Turvavöö Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutada turvavööd õigesti • aidata sõitjatel turvavööd kinnitada ja sellest vabaneda • aidata erinevas vanuses lastel kasutada õiget turvavarustust <p>Käivitamine Oskab käivitada mootorit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • külmalt ja soojalt • sooja, külma ja niiske ilmaga • pärast väljasuremist <p>Sõidu alustamine Oskab:</p>

- anda märku enne liikumise alustamist
- alustada sõitu sujuvalt suunamata pilku pedaalidele
- sõidu alustamisel jälgida ümbritsevat liiklust
- sujuvalt alustada sõitu tõusul

Slaalom

Oskab:

- reguleerida sõidukiirust siduri abil
- sõita slaalomit

Peatumine

Oskab:

- peatuda sujuvalt, pidurdades ettenähtud kohas
- auto seismajäämisel rakendada abinõusid auto iseenesliku liikuma hakkamise vältimiseks

Rooli pööramine

Oskab:

- hoida rooli õigesti
- pöörata rooli vastavalt sõidukiirusele

Sõit piiratud alal

Oskab:

- juhtida autot piiratud alal vastavalt harjutusskeemidele
- sõita vasaku või parema küljega äärejoone lähedale ja peatuda nii, et rattad puudutavad seda
- paigutada autot laadimisplatvomi äärde

Tagurdamine

Oskab:

- tagurdada otsesuunas
- tagurdada pöördega nii vasakule kui paremale (tagurpidi slaalom)
- tagurdada boksi pöördega
- tagurdada sellises asendis, mis annab talle võimaluse täpselt manööverdada ja oma tähelepanu jaotada

Sõidu alustamine tõusul

Oskab:

- alustada sõitu mitmesuguse kaldega tõusul ja langudel nii edasi- kui ka tagasisuunas, seisupiduri abil ja ilma
- peatada autot laugel tõusul ning hoida seda paigal siduri või sõidupiduriga

Sõidu alustamine langul

Oskab:

- rakendatud seisupiduri korral valida sobivat käiku ja pärast mootori käivitamist sõita edasi- või tagasisuunas

Sõiduki käiguvahetus

Oskab:

- vahetada käiku
- valida sobivat käiku vastavalt auto kiirusele ja mootori pöörlemissagedusele
- mootoriga pidurdamiseks lülitada madalamat käiku

	<ul style="list-style-type: none"> tõusul lülitada mõnelt kõrgemalt käigult sisse esimest käiku ja hoida siduri või sõidupiduri abil autot paigal valida käiku nii, et väheneks kütusekulu, heitgaasi kogus ja mootorimüra <p>Sõiduki pidurdamine – sujuv ja järsk pidurdamine</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> pidurdada sujuvalt mitmesugustel teekatetel ja erinevatelt kiirustelt seismajäämiseni varem määratud kohal, kasutades õigeid pidurdusvõtteid pidurdada üksteisest järsult erinevate katetega teel õigete pidurdusvõtetega, saavutamaks lühemat pidurdusteed kasutada õigeid pidurdusvõtteid tõusul ja langudel <p>Tagasipööre</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> pöörata tagasi eri laiustega teedel pöörata tagasi ristmikul <p>Parkimine</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> parkida parklas: <ul style="list-style-type: none"> parkivate sõidukite vahele ja külgboksi märgistatud parkimiskohale parkida nii paremal kui vasakul teepoolel: <ul style="list-style-type: none"> parkivate sõidukite vahele märgistatud parkimiskohale <p>Tähelepanu jaotamine</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> jälgida mõõdikute näite nii, et auto säilitaks valitud sõidusuuna jaotada tähelepanu ja anda märku nii, et auto säilitaks valitud sõidusuuna <p>Haagise ühendamise vedukiga</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> ühendada vedukiga kerghaagist ja kontrollida ühendusi lahutada kerghaagist vedukist võtta kasutusele abinõusid kerghaagise iseenesliku liikuma hakkamise tõkestamiseks
Iseseisev töö	Vähemalt ühe sõiduki kasutusjuhendiga tutvumine.
Õpetamise meetodid ja õpiväljundite saavutamise kontrollimine ja hindamine	Õppimine toimub õpilast aktiveeriva vestluse vormis, kus õpetaja ülesandeks on selgitada ja esitada suunavaid küsimusi. Õpilasel on võimalus peegeldada oma varasemaid teadmisi ja kogemusi. Õpilane oskab analüüsida ja siduda varasemaid teadmisi uute teadmistega ning kogemustega. Õpiväljundite saavutamise kontrollimine toimub sõiduõpetaja ja õpilase poolt ühise analüüsi tulemusena.

S.3	Sõiduki juhtimine liikluses
Koht õppekavas	Sõiduõppe kolmas teema
Teema maht	4 sõidutundi
Kohustuslike sõidutundide arv	Vähemalt 2 sõidutundi. Kui õpilane saavutab õpiväljundid vähema tundide arvuga, viib sõiduõpetaja läbimata tunnid üle teiste teemade läbimiseks, väljaarvatud teemasse „Sõiduuskuse kontroll“
Aine läbimise eeltingimus	Läbitud sõiduõppe esimene teema
Aine lühikirjeldus	Harjutatakse sõiduki ohutu ja keskkonda säästva käsitsemise vilumust erinevates liiklussituatsioonides. Viimistletakse liikluses osalemiseks vajalikke oskusi: tähelepanu suunamist liikluses olulisele, ohutu liiklemise põhimõtete kohaldamist.
Aine üldeesmärgid	Luua eeldused enne sõidu alustamist enda ja teiste liiklejate ohutuse tagamiseks vajalike oskuste kujunemiseks. Luua eeldused ohutute juhtimisvõtetega etteantud harjutuste sooritamiseks piiratud aja ja ruumi tingimustes.
Õpiväljundid	<p>Pärast koolitust peab õpilane saavutama alljärgnevate teemade õpiväljundid:</p> <p>Sõidu alustamine Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alustada sõitu: <ul style="list-style-type: none"> - tee äärest, jälgides liiklust - järgides teeandmise nõudeid <p>Paiknemine sõiduteel Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valida õiget sõidurada ja sõiduki rida, arvestades tee ja sõiduki omadusi, liiklustihedust ja nähtavust • kasutada teepeenart • kasutada õigeid kurvisõiduvõtteid <p>Paiknemine sõiduradadel Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sõita kindlal sõidurajal ja kindlas sõidukireas • kasutada vastassuunavööndit möödasisõiduks • kasutada naaberrada möödumiseks • valida sõidurada kavatsatud sõidusuuna või liikluskorraldusvahendite järgi <p>Sõidukiiruse valik Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suurendada kiirust pärast pööret või väljasõitu (nt hoovist) nii, et ei takistataks taga sõitjaid

- hoida ohutut kiirust

Kiiruspiirangud

Oskab:

- hoida ühtlast sõidukiirust
- hoida sujuvat liiklusrütmi kiiruspiirangu alas;
- valida kiirust, arvestades kiiruspiiranguid, teed ja teeolusid (ka poriga pritsimise ohtu), ilma- ja nähtavustingimusi, auto seisundit ja koormatust, isiklikke sõiduvõimeid, mitmesuguseid keskkonna mõjusid ja muid liiklustingimusi
- valida õiget kiirust, sõitmata põhjendamatult aeglaselt
- valida kiirust nii, et oleks võimalik peatuda sõidutee nähtaval osal (nt võimaliku takistuse ees)

Vastu sõitvad sõidukid

Oskab:

- valida sobivat kiirust vastutulevate sõidukitega kohtumisel
- valida kiirust nii, et kohtumine vastutulevate sõidukitega toimuks võimalikult ohutus kohas

Paiknemine

Oskab:

- valida teel vastutulevate sõidukite suhtes sobivat paika
- jätta vähekaitstud liiklejatele teel piisavalt ruumi

Sõit teiste sõidukite ees

Oskab:

- kiiresti kindlaks teha taga sõitja kiirust ja kavatsusi ning seda, kas pikivahe on ohutu
- kergendada taga sõitjate möödasõitu
- aeglustada pidurdades nii, et pidurituli hoiataks taga sõitjat ettekavatsetud peatumisest õigel ajal

Sõit teiste sõidukite järel

Oskab:

- hoida ohutut pikivahet eessõitjaga, arvestades ilma- ja teeolusid, eessõitva sõiduki mõju nähtavusele, kiirust, möödasõitvaid sõidukeid ja hoiatusmärguande õigeaegsust
- tähele panna eessõitva sõiduki juhi kavatsusi
- hoida ohutut pikivahet vähendamaks pidurdamise ja kiirendamise vajadust

Sõit teiste sõidukite kõrval

Oskab:

- vältida kaherattalise sõiduki kõrval sõitmist ühel sõidurajal
- arvestada suuremate sõidukite pöördeala laiust
- arvestada vajalikku külgvahet

Sõiduraja vahetus

Oskab:

- vahetada sõidurada tiheda liikluse korral
- panna tähele teiste sõidukijuhtide kavatsusi ja kergendada nende manöövrit

- vahetada sõidurada pidevjoont ületamata

Juhi tegevus enne ristmikku

Oskab:

- valida sobivat paika, arvestades liiklusmärke, teemärgiseid ja kavandatud sõidusuunda
- olla valmis muutma sõidusuunda või pidurdama
- vähendada kiirust ja vajadusel seisma jääda
- panna tähele tagapool toimuvat
- jääda seisma määratud kohas, kui fooris põleb keelav tuli või kui seda nõuab liiklusmärk
- jälgida reguleerija märguandeid
- olla valmis reageerima teiste liiklejate võimalikele vigadele
- olla valmis liikumise alustamiseks kohe, kui seda lubab asjakohane märguanne

Otsesõit ristmikul

Oskab:

- jälgida nähtavust ristmikul ja pärast seda
- jälgida teiste liiklejate kavatsusi
- näidata selgelt oma kavatsust teeandmiskohustust täita
- mitte takistada teisi liiklejaid ristmikul
- mitte takistada teisi liiklejaid ristmikult ära sõites

Ristmikul paremale pööre

Oskab:

- anda õigeaegselt suunamärguannet
- sõita võimalikult pärisuunavööndi parema ääre lähedale
- sooritada pööret võimalikult kitsal alal
- mitte ohustada autost paremal paiknevaid kahe rattalisi sõidukeid
- pöörata tähelepanu vasakul toimuvale
- näidata selgelt oma kavatsust täita teeandmiskohustust
- panna tähele teiste liiklejate kavatsusi
- valida ohutut kiirust vastavalt pöörderaadiusele
- kasutada aeglustusraja puudumisel teepeenart
- anda teed sõiduteed ületavatele jalakäijatele ja jalgratturitele
- mitte takistada teisi liiklejaid ristmikult ära sõites

Ristmikul vasakule pööre

Oskab:

- täita teeandmisnõudeid ristmikul
- pöörata ristmikul vasakule ja sealjuures:
 - anda õigeaegselt suunamärguannet
 - sõita pärisuunavööndi vasaku ääre lähedale
 - pöörata tähelepanu vastutulevatele sõidukitele
 - näidata tagant tuleva trammi ja möödasõitu lõpetava sõiduki juhile selgelt oma kavatsust täita teeandmiskohustust
 - panna tähele teiste liiklejate kavatsusi
 - valida ohutut kiirust vastavalt pöörderaadiusele

- mitte takistada teisi liiklejaid ristmikul
- mitte takistada teisi liiklejaid ristmikult ära sõites
- anda teed sõiduteed ületavatele jalakäijatele ja jalgratturitele
- pärast pööret suurendada kiirust vältimaks teiste liiklejate takistamist
- asendada vasakpööret teise, ohutuma sõidusuunaga tiheda liikluse, piiratud nähtavuse vms korral

Ringristmikul sõites

Oskab:

- paikneda õigesti, arvestades sõidusuunda ringilt väljasõidul
- näidata selgelt oma kavatsust täita teeandmiskohustust
- valida kiirust vastavalt liiklustihedusele, teeludele ja ristmiku kujule
- panna tähele teiste liiklejate kavatsusi
- olla eriti tähelepanelik vähekaitstud liiklejate suhtes

Sõit ühesuunalisel teel

Oskab:

- otsustada, kas liiklus on ühesuunaline
- sõita otse ühesuunalisel teel, paiknedes sellel vastavalt järgnevale sõidusuunale, pöörates erilist tähelepanu jalakäijatele, jalgratturitele ja seisvatele sõidukitele
- täita teeandmisnõudeid ristmikul
- pöörata paremale võimalikult sõidutee parema ääre lähedalt
- pöörata vasakule võimalikult sõidutee vasaku ääre lähedalt

Vöötrada ja jalgrattatee

Oskab:

- täita nõudeid, mis kehtivad reguleeritud või reguleerimata ülekäiguraja ja jalgrattatee sõiduteega ristumise kohal
- vältida jalakäijate ja jalgratturite ohustamist
- vältida peatumist ülekäigurajal või jalgrattatee ja sõidutee ristumise kohal

Tagasipöörde sooritamine

Oskab:

- valida tagasipöördeks ohutut kohta ristmikel ja ristmike vahel, arvestades tee laiust, nähtavust, liiklustihedust, liiklusreegleid
- pöörata tagasi, tekitamata ohtu ja takistamata teisi liiklejaid

Sõiduki peatumine

Oskab:

- valida sõiduki peatamiseks ohutut kohta, arvestades tee laiust, nähtavust, liiklustihedust, liiklusreegleid, väljumise ohutust
- peatada sõiduk, tekitamata ohtu ja takistamata teisi liiklejaid

Sõiduki parkimine

Oskab:

- otsida parkimiskohta, ilma et see juhiks tähelepanu muult liikluselt kõrvale
- parkida, ilma et tekitataks ohtu või takistataks teisi liiklejaid
- kasutada parkimisala otstarbekalt
- võtta kasutusele abinõusid auto ja haagise iseenesliku liikuma hakkamise vältimiseks
- võtta kasutusele abinõusid selleks, et kõrvalised isikud ei saaks autot kasutada
- parkida liiklusmärkide ja teiste liiklusreeglite kohaselt

Möödasõidu alustamine

Oskab:

- kavandada möödasõitu
- sõita eessõitva sõiduki suhtes nii, et säiliks parim nähtavus ning ohutu piki- ja külgsuhte
- otsustada, kas on võimalik ohutult mööda sõita, arvestades nähtavust, ristmike olemasolu, ilma- ja teeolusid, pimestusohutu, vastutulevaid sõidukeid, vähekaitstud liiklejaid, eessõitvaid sõidukeid, võimalust pärast möödasõitu naasta pärisuunavööndisse, taga sõitvaid sõidukeid, auto kiirendusvõimet auto ja haagisekoormat, liiklusreegleid
- otsustada, millal anda märku möödasõidul

Teel liikuvast või seisvast sõidukist möödasõit

Oskab:

- sooritada ohutut möödasõitu, suurendades sõidukiirust, jälgides samal ajal teisi liiklejaid
- katkestada möödasõit ohu ilmemisel
- möödasõidu ohutuks lõpetamiseks arvestada vajalikku pikivahet ja võimalust naasta pärisuunavööndisse

Möödasõit järjest mitmest sõidukist

Oskab:

- mööda sõita mitmest järjestikku sõitvast sõidukist
- panna tähele eessõitvate sõidukite juhtide märguandeid ja olla valmis ohutult tegutsema

Möödasõit teisest sõidukist paremalt poolt

Oskab:

- otsustada, kas tohib ja saab sõidukist mööduda paremalt, arvestades nähtavust, pärisuunavööndi laiust, ohutut külgsuhte, vähekaitstud liiklejaid ja liiklusreegleid
- valida möödumiseks ohutut kiirust

Sõitmine maanteel

Oskab:

- sõita maanteele kiirendusrajalt ja sealjuures:
- tegutseda sõltuvalt nähtavusest liikluses

- valida kiirust vastavalt liikluse rütmile ja tihedusele maanteel

- sõita maanteel ja sealjuures:
 - kasutada parempoolset sõidurida otsesõiduks ja pärisuuna vasakpoolset sõidurida möödumiseks
 - jälgida, et nähtavus vastaks liikluse tihedusele ja kiirusele
 - kiiresti reageerida taga sõitvate sõidukite juhtide kavatsustele
 - pöörata erilist tähelepanu neile, kes sõidavad maanteele kiirteelt või kõrvalteelt, ja valida vastavalt kiirust, tehes teele sõitmise teistele ohutumaks
 - valida sobivat kiirust, vältides põhjendamatult aeglast sõitu
- maanteelt maha sõites:
 - anda varakult märku
 - sõita aeglustusrajale
 - vähendada sujuvalt kiirust

Sõitmine kiirteel

Oskab:

- sõita kiirteele ja sealjuures:
 - anda suunamärguannet ja pidada kinni teeandmiskohustusest
 - otsustada, millal võib kiirteele sõita, arvestades sealset liiklust
 - valida kiirust, arvestades kiirtee liiklusrütmi
- sõites kiirteel:
 - jälgida liiklust kiirteel, arvestades eriti selle kiirust
 - kiiresti reageerida taga sõitvate sõidukite juhtide märguannetele
 - valida sobivat kiirust vältimaks liiga aeglast sõitu
- kiirteelt maha sõites:
 - anda õigeaegselt suunamärguannet
 - sõita aeglustusrajale
 - vähendada õigel ajal kiirust

Raudtee ületamine

Oskab:

- jälgida raudteeliiklust
- valida sobivat kiirust nii, et autot oleks võimalik peatada ohutus kauguses tõkkepuust, rööbastest, foorist, liiklusmärgist ja/või stoppjoonest
- anda raudteesõidukile teed
- täita raudtee ületamise nõudeid
- täita raudteeülesõidukohal nõudeid, mis käsitlevad peatumist, parkimist, möödasõitu ja juhi tegutsemist hädapeatumise korral

Trammiteega seonduv liikluses

Oskab:

- jälgida trammiliiklust

- valida sobivat kiirust nii, et autot oleks võimalik peatada ohutus kauguses rööbastest, foorist, liiklusmärgist või stoppjoonest
- anda teed trammi peale minevatele ja trammist väljuvatele sõitjatele
- täita nõudeid, mis kehtivad trammiteega teedel ja sätestavad trammile tee andmise kohustuse, peatumise ja parkimisetrammitee läheduses, möödasõidu nõuded ning trammitee kasutamiseröobasteta sõidukite poolt

Sõit teetööde korral

Oskab:

- järgida juhiseid (märgid jms) teetööde tegemise kohtades
- täita reegleid, mis kehtivad sisselülitatud kollase vilkuriga sõiduki suhtes
- sõita ohutu kiirusega, arvestades libeduse võimalust, teetöölisi, teemasinaid, piiratud manööverdamisruumi ja varjatud ohu võimalust

Jalakäijad liikluses

Oskab:

- jätta jalakäijale piisavalt ruumi sõiduteel kõnnitee või teepeenra puudumisel
- anda teed vöötrajale astunud või sõidutee ületamist ootavale jalakäijale
- valida keskkonnasõbralikku sõiduviisi, et väheneks heitgaasi ja müra mõju lähiümbruse jalakäijale, ning vältida jalakäija pritsimist poriga

Lapsed liikluses

Oskab:

- pöörata erilist tähelepanu lastele – nii neile, kes käivad jala, kui ka neile, kes sõidavad jalgrattaga:
 - näidates selgelt oma kavatsusi suunamärguande ja sõidu aeglustamisega
 - andes lastele aega kõrvale põigata või teed ületada
 - andes täiendavalt märku tulede vilgutamisega vms viisil või jäädes seisma
- valida sellist sõiduviisi, et vähendada heitgaase ja müra

Vanurid ja puuetega inimesed liikluses

Oskab osutada erilist tähelepanu vanuritele ja puuetega jalakäijatele:

- näidates selgelt oma kavatsusi suunamärguandega sõidu aeglustamisega
- andes neile aega tee ületamiseks
- andes teed nägemispuudega inimestele, kes annavad sellest nõuetekohaselt märku
- andes täiendavalt märku tulede vilgutamise vms viisil või jäädes seisma

Seisvad sõidukid

Oskab:

- valida ohutut kiirust ja vajadusel jääda seisma, et anda teed:
 - lastele, kes ületavad sõiduteed lasterühma tunnusmärgi kandva bussi lähedal
 - pärisuunalisele trammile minejatele ja sellelt tulijatele
 - asulas peatusest väljuvale ühissõidukile
- hoida ohutut külgvahet seisvatest sõidukitest möödudes
- anda valgus-või helisignaali märku ohu ennetamiseks

Eritalituse sõidukid

Oskab:

- anda eritalituse sõidukitele teed või peatuda õigel ajal pärast valgussignaali nägemist või helisignaali kuulmist

Loomad teel või tee kõrval

Oskab:

- vähendada kiirust ja vajaduse korral peatuda teel olevate või tee läheduses asuvate loomade puhul
- tunda ära teel piirkondi, kus on metsloomade tee ilmumise oht

Organiseeritud inimrühm

Oskab:

- arvestada võimalikke ohte inimrühmast möödumisel
- sõita inimrühma takistamata

Hädapeatumine, sõiduki mootori- või muu rike

Oskab:

- võtta sõiduki liiklusohtlike rikete tekkimisel kasutusele ohutusabinõusid
- paigutada autot sõidutee äärde või teepeenrale, et vältida ohtu või teiste sõidukite liikumise takistamist
- hoolitseda sõitjate turvalisuse eest
- kasutada ohutulesid ja ohukolmnurka
- võtta kasutusele abinõusid tekkinud liiklustakistuse kõrvaldamiseks

Juhi tähelepanuvõime liikluses osalemisel

Oskab:

- olla ettenägelik ja jälgida ümbrust nii, et ettenähtamatute olukordade tekkimisel saaks rakendada abinõusid
- kavandada sõitu nii, et ootamatult ilmuvatest takistustest saaks ümber põigata ohutult
- saada ülevaadet liiklusest tahavaatepeeglite kaudu

Juhindumine ohutu liiklemise nõuetest

Oskab juhinduda:

- liiklusmärkidest
- foorituledest
- reguleerija märguannetest
- teemärgistest

	<ul style="list-style-type: none"> • ohutusseadmetest ristumisel raudtee või trammiteega • teiste juhtide märguannetest ja sõiduki tähistest • muudest ohutu liikluse nõuetest <p>Juhi riskiteadlikkus liikluses osalemisel</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sõita ohutult ja olla valmis reageerima, arvestades teiste liiklejate võimalikku vale käitumist, varjatud ohte, isiklike kogemusi ja harjumusi ning liiklusreegleid jm –juhiseid • sõita sujuvalt ja arvestades üldisi keskkonnakaitsenõudeid ning oma terviseriske <p>Ohuolukorrad liikluses</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunda ja ette näha ohtlike olukordi, tunnetades märke, mis võivad viidata riskidele, ning teades, millal on vajalik pidurdusvalmidus, ning tehes õigeid otsuseid • võtta kasutusele sobivaid abinõusid ohuolukorra vältimiseks <p>Liikluskaitselikud hoiakud sõidukijuhina liikluses osalemisel</p> <p>Oskab vältida liiklusõnnetust:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvestades teisi liiklejaid • järgides liiklusreegleid • saades aru, et ta ise on liikluses veel harjumatu, näidates üles erilist tähelepanu algajate juhtide ja vähekaitstud liiklejate suhtes • arvestades, et isegi kogenud liiklejad võivad eksida
Iseseisev töö	Teemakohase kirjanduse lugemine
Õpetamise meetodid ja õpiväljundite saavutamise kontrollimine ja hindamine	Õppimine toimub õpilast aktiveeriva vestluse vormis, kus õpetaja ülesandeks on selgitada ja esitada suunavaid küsimusi. Õpilasel on võimalus peegeldada oma varasemaid teadmisi ja kogemusi. Õpilane oskab analüüsida ja siduda varasemaid teadmisi uute teadmistega ning kogemustega. Õpiväljundite saavutamise kontrollimine toimub sõiduõpetaja ja õpilase poolt ühise analüüsi tulemusena.

S.4	Sõiduki juhtimine eriolukorras
Koht õppekavas	Sõiduõppe neljas teema
Teema maht	1 sõidutund
Kohustuslike sõidutundide arv	Vähemalt 1 sõidutund. Kui õpilane saavutab õpiväljundid väiksema ajaga, viib sõiduõpetaja kulutamata aja üle kanda

	teiste teemade läbimiseks, väljaarvatud teemasse „Sõiduuskuse kontroll“
Aine läbimise eeltingimus	Tutvuda Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus nr 50 1.06.2011. a „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele” (majandus- ja taristuministri 8.01.2020 määruse nr 1 sõnastuses) nõuetega
Aine lühikirjeldus	Koolitus viiakse läbi liikluses. Omandatakse ohutud juhtimisvõtted sõitmisel erioludes
Aine üldeesmärgid	Luu eeldused liiklejate ohutuse tagamiseks bussi juhtimisel erioludes.
Õpiväljundid	<p>Pärast koolitust peab õpilane saavutama alljärgnevate teemade õpiväljundid:</p> <p>Juhi tegutsemine sõidul rasketes ilmastikuoludes Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valida ohutut kiirust, arvestades piiratud nähtavust • valida ohutut piki- ja külgvahet eessõitjate, vastusõitja ja teeserva suhtes • kasutada õigeid valgustusseadmeid • vältida teiste liiklejate pritsimist vee ja poriga <p>Juhi riskiteadlikkus sõidul rasketes ilmastikuoludes Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvestada ohte, mis võivad kaasneda sõitmisel piiratud või halva nähtavuse oludes • olla valmis reageerima teiste liiklejate valele käitumisele • olla ettenägelik ja valmis reageerima ootamatult ilmuvatele ohtudele <p>Sõidutingimuste hindamisvõime sõitmisel pimedal ajal Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hinnata nähtavust kaug- ja lähitulede puhul märjal asfaldil, kuival asfaldil ning lumega kaetud teel • hinnata kaugust tugevalt ja nõrgalt helkivatest esemetest • sõita pimedas ja oskama ümber lülitada tulesid vastutulevate sõidukite ja möödasõidu puhul, valida õigeid tulesid vastavalt tee valgustatusele ning valida õigeid tulesid peatumisel ja parkimisel <p>Õiged juhtimisvõtted sõitmisel pimedal ajal Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valida õiget kiirust, arvestades nähtavust, tee laiust ja suunda ning pimestusohtu • valida sobivat paiknemist teel, arvestades: <ul style="list-style-type: none"> - vastutulevate sõidukite paiknemist - takistusi, mida on raske märgata - vähekaitstud liiklejaid

	<ul style="list-style-type: none"> - ohtu, et teel on jalakäijaid - koha sobivust peatumiseks ja parkimiseks <p>Juhi riskiteadlikkus sõitmisel pimedal ajal</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teadvustada ohte, mis kaasnevad sõiduga pimedal ajal • hoolitseda, et nähtavus oleks küllaldane, ja kasutada ära ka teiste sõidukite valgustatud ala • olla ettenägelik ja valmis reageerima ootamatutele ohtudele (nt metsloomad või vähekaitstud liiklejad, kes ei kanna helkurit ega ole pimedal ajal nähtavad) <p>Sõit libedal teel</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alustada sõitu libedal teel ja kiirendada sõidukit, vahetades käike ning muutes gaasipedaali asendit vältimaks veoratta ja teekatte haardumise katkemist, s.o rataste libisema hakkamist • pidurdada libedal teel kiiruselt 40 km/h ja 60 km/h seismajäämiseni, saavutades lühima aeglustusmaa • tugevalt pidurdada kiiruselt 60 km/h erisugustel teekatetel vasaku ja parema ratta all nii, et säiliks otsesuund, tugevalt pidurdada libedal teel kiiruselt 60 km/h järgneva möödumisega takistusest • rakendada selliseid juhtimisvõtteid, mis vähendaksid külglibisemist libedal teel ka kurvisõidul • valida sõidujoont, arvestades teisi sõidukeid, rataste haarduvust teega ja veega täidetud rööpaid <p>Juhi riskiteadlikkus sõitmisel libedal teel</p> <p>Oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvestada nõudeid, mis kaasnevad sõiduga libedal teel • olla ettenägelik ja valmis reageerima ootamatutele libeda tee ohtudele • ette näha ilmaolude ja koha järgi nn musta jää tekkimise võimalusi
Iseseisv töö	Vähemalt ühe sõiduki kasutusjuhendiga tutvumine.
Õpetamise meetodid ja õpiväljundite saavutamise kontrollimine ja hindamine	Õppimine toimub õpilast aktiveeriva vestluse vormis, kus õpetaja ülesandeks on selgitada ja esitada suunavaid küsimusi. Õpilasel on võimalus peegeldada oma varasemaid teadmisi ja kogemusi. Õpilane oskab analüüsida ja siduda varasemaid teadmisi uute teadmistega ning kogemustega. Õpiväljundite saavutamise kontrollimine toimub sõiduõpetaja ja õpilase poolt ühise analüüsi tulemusena.

S.5	Sõiduuskuse kontroll
Koht õppekavas	Sõiduõppe viimane teema

Teema maht	1 sõidutund
Aine läbimise eeltingimus	Läbitud sõiduõppe kõik teemad ettenähtud mahus
Aine lühikirjeldus	Hinnatakse õpilase veoauto juhtimise ohutu ja keskkonda säästva vilumuse taset erinevates liiklussituatsioonides.
Aine üldeesmärgid	Selgitada õpilase hoiakute, suhtumise kaasliiklejatesse ning keskkonda, endale kui teistele liiklejatele turvalisuse sõiduvilumuse vastavust C-kategooria mootorsõidukijuhi kvalifikatsiooninõuetele.
Õpiväljundid	Õpilane täitab Majandus- ja kommunikatsiooniministri määruse nr 50 21.06.2011.a. „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele“ lisa 3 (majandus- ja taristuministri 28.09.2020 määruse nr 59 sõnastuses) ja lisa 4 (kliimaministri 24.07.2023 määruse nr 39 sõnastuses) esitatud nõuded.
Õpiväljundite saavutamise kontrollimine	Sõiduuskuse kontrollimine koosneb kahest osast. Esimeses osas hinnatakse MKM määruse nr 50 lisa 3 „Sõidueksami esimeses järgus eksamineeritavale esitatavad nõuded ja tema tegevuse hindamine,“ (majandus- ja taristuministri 8.01.2020 määruse nr 1 sõnastuses) esitatud nõuete täitmist etteantud aja piires kooli õppesõiduväljakul. Esimese osa edukal läbimisel tekib õpilasel õigus teise osa sooritamisele, kus hinnatakse MKM määruse nr 50 lisa 4 „Sõidueksami teises järgus kontrollitavad oskused ja käitumine“ (kliimaministri 24.07.2023 määruse nr 39 sõnastuses) esitatud nõuete täitmist etteantud aja piires õpetaja poolt määratud marsruudil asula ja asulavälistel teedel. Kontrolli tulemused tehakse õpilasele teatavaks vahetult peale iga osa lõppemist.
Iseseisev töö	Enne sõiduuskuse kontrolli algust on õpilane tutvunud MKM määrusega nr 50 21.06.2011.a. „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele“

Koostaja: Tiit Reino
Kehtna KHK autokooli koordinaator
tiit.reino@kehtna.edu.ee